



VODIČ ZA

Kontrole u ekološkoj poljoprivredi

Praktične smjernice za
ekološke poljoprivredne
proizvođače

savjetodavna.mps.hr



MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE,
ŠUMARSTVA I RIBARSTVA

Uvod

Ekološka proizvodnja temelji se na poštivanju propisanih pravila proizvodnje, sljedivosti i sustava kontrole. Redovite kontrole važan su dio sustava kojim se potvrđuje usklađenost proizvodnje te osigurava povjerenje potrošača u ekološke proizvode.

Svrha ovog vodiča je pomoći ekološkim proizvođačima u pripremi za kontrolu kroz pregled najvažnijih zahtjeva vezanih uz dokumentaciju, evidencije, proizvodnju, preradu, označavanje i sljedivost proizvoda. Vodič sadrži i praktičnu kontrolnu listu koja proizvođačima može poslužiti za samoprovjeru prije dolaska kontrolora.



1. TEMELJNA NAČELA EKOLOŠKE PROIZVODNJE

Ekološka proizvodnja temelji se na očuvanju prirodnih resursa, zaštiti okoliša i odgovornom upravljanju proizvodnim procesima. Svrha nije samo proizvodnja hrane, već i očuvanje tla, bioraznolikosti, zdravlja životinja i povjerenja potrošača.

- **Očuvanje plodnosti tla:** Plodnost tla održava se pravilno planiranim plodoredom, organskom gnojdbom, zelenom gnojdbom (sideracijom) i drugim postupcima koji potiču biološku aktivnost tla. Uporaba nedopuštenih mineralnih gnojiva i sintetičkih pesticida strogo je zabranjena.
- **Dobrobit životinja:** U ekološkom stočarstvu životinjama se moraju osigurati primjereni uvjeti držanja, odgovarajuća ekološka hranidba, stalan pristup otvorenom prostoru i ispaši kada god to vremenski uvjeti dopuštaju, te visoka razina dobrobiti tijekom cijelog proizvodnog ciklusa.
- **Sljedivost proizvodnje:** Za svaki proizvod mora biti moguće dokazati njegov jasan i transparentan put kroz sustav proizvodnje:

ULAZ → PROIZVODNJA → SKLADIŠTENJE → PRODAJA

Sljedivost je temelj svake kontrole.

- **Sprječavanje kontaminacije:** Poduzmite sve tehničke i organizacijske mjere koje sprječavaju onečišćenje ekoloških proizvoda nedopuštenim tvarima. To uključuje fizičko odvajanje ekološke od konvencionalne proizvodnje, pravilno skladištenje te kontrolu transporta i rukovanja proizvodima.

2. VRSTE KONTROLA – KADA I ZAŠTO DOLAZE?

Sustav ekološke proizvodnje temelji se na redovitim kontrolama kojima se provjerava usklađenost proizvodnje s propisima Europske unije i Republike Hrvatske. Svrha kontrole je provjera usklađenosti proizvodnje, osiguravanje sljedivosti proizvoda te zaštita povjerenja potrošača u ekološki sustav proizvodnje.

VRSTE KONTROLA U EKOLOŠKOJ PROIZVODNJI

Vrsta kontrole	Tko provodi	Kada se provodi	Što se provjerava
Redovni godišnji nadzor	Ovlašteno kontrolno tijelo	Najmanje jednom godišnje	Cjelokupna proizvodnja, evidencije i sljedivost
Dodatna ili nenajavljena kontrola	Ovlašteno kontrolno tijelo	Prema procjeni rizika	Stvarno stanje, dokumentacija i sljedivost
Kontrola uzorkovanjem	Ovlašteno kontrolno tijelo	Po procjeni rizika ili slučajnim odabirom	Ostaci nedopuštenih tvari
Inspekcijski nadzor	Poljoprivredna inspekcija Državnog inspektorata	Po prijavi ili planu nadzora	Primjena propisa i označavanje proizvoda
Kontrola potpora	APPRRR	U okviru provedbe potpora	Usklađenost prijavljenih podataka i stvarnog stanja

ŠTO KONTROLOR NAJČEŠĆE PROVJERAVA?

Tijekom kontrole uspoređuju se dokumentacija, evidencije, stanje na gospodarstvu, količine proizvoda i podaci o prodaji. Kontrolor najčešće obilazi proizvodne površine i objekte, pregledava skladišta, provjerava evidencije i račune te uspoređuje dokumentaciju sa stvarnim stanjem.

Ključno pravilo: Kontrolor najčešće prati jedan odabrani proizvod kroz cijeli sustav sljedivosti.

TRI PITANJA NA KOJA KONTROLA TRAŽI ODGOVOR

- 1. Je li proizvodnja stvarno ekološka?** Provjeravaju se korištena sredstva, načini obrade tla te mjere sprječavanja kontaminacije.
- 2. Postoji li potpuna sljedivost?** Mora biti moguće dokazati put proizvoda od sjemena do finalne isporuke kupcu.
- 3. Jesu li podaci logični i dokazivi?** Kontrolor unakrsno uspoređuje evidencije, račune, količine proizvoda i stanje na gospodarstvu kako bi potvrdio usklađenost proizvodnje.

3. SLJEDIVOST – TEMELJ SVAKE KONTROLE

Sljedivost je jedno od temeljnih načela ekološke proizvodnje i najvažniji element svake kontrole. Za svaki ekološki proizvod mora biti moguće dokazati njegov put kroz cijeli proizvodni sustav:

ULAZ (Sjeme/Inputi) → PROIZVODNJA (Polje, Staja) → SKLADIŠTENJE → PRODAJA

Što kontrolor provjerava?

Kontrolor unakrsno uspoređuje evidencije proizvodnje, račune i otpremnice, stanje skladišta, proizvedene količine i podatke o prodaji. Svi podaci moraju biti međusobno usklađeni i dokazivi.

Najčešći problemi u praksi:

Nepotpune evidencije, nedostatak računa ili popratne dokumentacije, razlike između proizvedenih i prodanih količina, neoznačeni proizvodi u skladištu te nemogućnost dokazivanja podrijetla proizvoda.



VAŽNO:

Ako proizvod nije moguće pratiti kroz sve faze proizvodnje, skladištenja i prodaje, njegov ekološki status ne može se potvrditi. Dobro organizirana dokumentacija i potpuna sljedivost najbolja su priprema za svaku kontrolu.

4. ŠTO MORA BITI NA GOSPODARSTVU?

Prilikom kontrole proizvođač mora imati dostupnu dokumentaciju i evidencije kojima može dokazati usklađenost proizvodnje s pravilima ekološke proizvodnje.

Dokumentacija	Evidencije	Računi i dokazi	Skladište
Važeći certifikat o ekološkoj proizvodnji	Evidencija proizvodnje	Računi za sjeme i sadni materijal	Označeni ekološki proizvodi
Ugovor s kontrolnim tijelom	Evidencija gnojidbe	Računi za dopuštena sredstva i gnojiva	Odvojeno skladištenje eko i konvencionalnih proizvoda
ARKOD podaci	Evidencija zaštite bilja	Certifikati i deklaracije dobavljača	Evidencija zaliha
Dokumentacija o preradi (ako postoji)	Evidencija berbe i prinosa	Računi i otpremnice za prodane proizvode	Jasna identifikacija serija ili LOT oznaka
Ostala dokumentacija vezana uz ekološku proizvodnju	Evidencija skladištenja i prodaje	Ostala dokumentacija kojom se dokazuje sljedivost	Usklađenost količina s evidencijama

VAŽNO:

Dokumentacija, evidencije, računi i stanje skladišta moraju biti međusobno usklađeni i omogućiti dokazivanje sljedivosti proizvoda kroz cijeli proizvodni proces.

5. BILJNA PROIZVODNJA

U ekološkoj biljnoj proizvodnji posebna se pozornost posvećuje očuvanju plodnosti tla, korištenju dopuštenih inputa te sprječavanju kontaminacije i miješanja proizvoda.

- **Plodored i plodnost tla:** Plodored je osnovni alat za održavanje plodnosti tla, smanjenje pojave bolesti i štetnika te očuvanje biološke aktivnosti tla. Kontrolom se provjerava plan i provedba plodoreda,

održavanje plodnosti tla te korištenje organskih gnojiva i drugih dopuštenih sredstava.

- **Sjeme i sadni materijal:** Prednost se daje certificiranom ekološkom sjemenu i sadnom materijalu. Ako ekološko sjeme nije dostupno, potrebno je prije sjetve ishoditi odgovarajuće odobrenje u skladu s važećim propisima. Kontrolom se provjeravaju podrijetlo sjemena, računi, deklaracije i prateća odobrenja.
- **Gnojidba:** Dopuštena je uporaba gnojiva i poboljšivača tla odobrenih za ekološku proizvodnju. Kontrolom se provjeravaju evidencije gnojidbe, računi i deklaracije proizvoda te količine i način primjene.
- **Zaštita bilja:** Zaštita bilja temelji se na preventivnim mjerama, pravilnom plodoredu, izboru otpornih sorti i očuvanju prirodne ravnoteže. Ako se koriste sredstva za zaštitu bilja, ona moraju biti dopuštena za ekološku proizvodnju. Kontrolom se provjeravaju evidencije tretiranja, računi i deklaracije sredstava.
- **Sprječavanje kontaminacije:** Proizvođač je dužan poduzeti odgovarajuće mjere kako bi spriječio kontaminaciju nedopuštenim tvarima i miješanje ekoloških i konvencionalnih proizvoda. Posebna se pozornost posvećuje odvojenom skladištenju, čišćenju opreme i mehanizacije, zaštitnim pojasevima prema susjednim konvencionalnim površinama te pravilnom rukovanju tijekom berbe, skladištenja i transporta.



6. STOČARSTVO

Ekološko stočarstvo temelji se na osiguravanju dobrobiti životinja, odgovarajućoj hranidbi, preventivnoj zdravstvenoj zaštiti te vođenju propisanih evidencija.

- **Dobrobit životinja:** Životinjama se moraju osigurati uvjeti držanja primjereni njihovim fiziološkim i etološkim potrebama. Kontrolom se provjerava smještaj životinja, dostupnost otvorenog prostora i ispaše, uvjeti držanja, higijena objekata te osiguravanje dovoljnog prostora za kretanje i odmor.
- **Hranidba:** Hranidba se mora temeljiti na ekološki proizvedenoj hrani za životinje i biti prilagođena vrsti, dobi i proizvodnoj namjeni životinja. Kontrolom se provjeravaju podrijetlo hrane za životinje, računi i certifikati dobavljača te evidencije nabave i korištenja hrane.
- **Liječenje životinja:** Prednost se daje preventivnim mjerama, pravilnoj hranidbi i odgovarajućem smještaju. Kada je liječenje potrebno, ono se provodi u skladu s propisima i preporukama veterinara. Kontrolom se provjeravaju veterinarska dokumentacija, evidencije liječenja i strogo poštivanje propisanih dvostrukih kareneci.
- **Evidencije:** Na gospodarstvu moraju biti dostupne ažurne evidencije koje omogućuju potpunu sljedivost stočarske proizvodnje. Posebno se provjeravaju broj i identifikacija životinja, ulazak i izlazak životinja s gospodarstva, hranidba, liječenje te proizvodni podaci.
- **Usklađenost broja grla i površina:** Broj životinja na gospodarstvu mora biti usklađen s raspoloživim poljoprivrednim površinama



(maksimalno 170 kg čistog dušika po hektaru godišnje kroz stajski gnoj), kapacitetima objekata i načinom držanja životinja. Kontrolor uspoređuje podatke iz evidencija, stanje na gospodarstvu i raspoložive površine.

7. PRERADA I POGONI

U preradi ekoloških proizvoda mora se osigurati potpuna sljedivost sirovina i proizvoda te spriječiti miješanje ekoloških i konvencionalnih proizvoda u svim fazama proizvodnog procesa.

- **LOT sustav:** Svaka proizvodna serija treba biti jasno označena LOT oznakom ili drugim sustavom identifikacije koji omogućuje povezivanje gotovog proizvoda sa sirovinama i proizvodnim zapisima. Kontrolom se provjerava način označavanja serija, povezanost sirovina i gotovih proizvoda te mogućnost praćenja proizvoda kroz cijeli proces prerade.
- **Odvajanje ekoloških i konvencionalnih proizvoda:** Ako se u objektu prerađuju i skladište ekološki i konvencionalni proizvodi, potrebno je osigurati njihovo jasno prostorno ili vremensko odvajanje. Kontrolom se provjerava označavanje proizvoda i sirovina te mjere za sprječavanje miješanja.
- **Čišćenje opreme i prostora:** Prije prerade ekoloških proizvoda potrebno je osigurati odgovarajuće čišćenje opreme, strojeva, spremnika i radnih površina. Kontrolom se provjerava postupak čišćenja, evidencije čišćenja te mjere za sprječavanje kontaminacije deterdžentima ili ostacima konvencionalne hrane.
- **Sljedivost serija:** Za svaku proizvedenu seriju mora biti moguće dokazati podrijetlo sirovina, datum prerade, proizvedenu količinu, skladištenje i prodaju proizvoda. Sljedivost mora omogućiti praćenje proizvoda od ulaza sirovine do krajnjeg kupca.
- **Skladištenje:** Ekološke sirovine i proizvodi moraju biti jasno označeni i zaštićeni od miješanja ili kontaminacije. Kontrolom se provjerava označavanje proizvoda i serija, stanje skladišta, evidencija zaliha te usklađenost količina s proizvodnim evidencijama.

VAŽNO: U preradi vrijedi isto pravilo kao i u primarnoj proizvodnji:

ULAZ ➡ PRERADA ➡ SKLADIŠTENJE ➡ PRODAJA

Ako nije moguće dokazati sljedivost pojedine serije proizvoda, njezin ekološki status ne može se potvrditi.

8. OZNAČAVANJE I SPRJEČAVANJE KONTAMINACIJE

Označavanje ekoloških proizvoda strogo je definirano i predstavlja izravnu potvrdu kupcu da je proizvod prošao cjelovit sustav kontrole. Pravilno označeni zapakirani prehrambeni proizvod na ambalaži mora sadržavati:

Službeni ekološki logotip EU (list sastavljen od zvjezdica) izrađen u strogo propisanim zelenim tonovima i omjerima. Proizvođači ga ne smiju sami modificirati, mijenjati mu boju ili proporcije.

Ispod znaka se nalazi kodni broj kontrolnog tijela koje je provelo nadzor i oznaka podrijetla.



VAŽNO:

HR-EKO-XXX

(XXX troznamenkasti broj
ovlaštenog tijela)

“Hrvatska poljoprivreda”

“Poljoprivreda EU” ili

“Poljoprivreda izvan EU”

Uvjeti za korištenje znaka i sprječavanje kontaminacije:

- Logotip se koristi isključivo na proizvodima koji sadrže najmanje 95 % ekoloških sastojaka poljoprivrednog podrijetla. Preostalih 5 % mogu činiti samo sastojci dopušteni i navedeni u popisima propisanim EU uredbama.
- Zabrana korištenja: Logotip se ne smije koristiti na proizvodima iz razdoblja prijelaza (konverzije), u objektima javne prehrane (restorani), kao ni na proizvodima koji nisu obuhvaćeni ekološkim pravilima (npr. kozmetika, proizvodi iz lova i ribolova).
- Tijekom transporta i skladištenja, ekološki proizvodi moraju biti zatvoreni u ambalaži ili kontejnerima koji sprječavaju bilo kakvu mogućnost zamjene ili kontaminacije nedopuštenim tvarima (npr. drift pesticida s konvencionalnih parcela).

9. NAJČEŠĆE GREŠKE I POVEĆANI RIZIK

Kako bi ovaj priručnik bio istinski koristan alat na terenu, izdvojili smo ključne točke na kojima se tijekom kontrola najčešće utvrđuju nesukladnosti.

Najčešće greške proizvođača:

- **Neupisivanje trgovačkih naziva sredstava:** U evidencijama biljne proizvodnje upisuje se generički pojam (npr. "gnojivo za povrće" ili "ekološki preparat"). Pravilo je: uvijek upišite točan trgovački naziv sredstva kakav se nalazi na računu i deklaraciji.
- **Dnevnici ispaše bez datuma:** U stočarstvu se redovito zaboravlja upisati točan datum početka i završetka ispaše po pojedinačnim ARKOD česticama, što onemogućuje dokazivanje poštivanja dobrobiti životinja.
- **Naknadno traženje odobrenja:** Korištenje neekološkog sjemena uslijed nedostatka ekološkog na tržištu, bez da je prethodno zatraženo i odobreno službeno izuzeće od kontrolnog tijela prije same sjetve.

Situacije povećanog rizika:

- **Paralelna (mješovita) proizvodnja:** Uzgoj istih ili teško razlučivih sorti na ekološkom i konvencionalnom dijelu gospodarstva. Rizik od miješanja ili nenamjerne zamjene u skladištu ovdje je maksimalan.
- **Nedostatak zaštitnih pojaseva:** Parcele koje graniče s intenzivnim konvencionalnim trajnim nasadima (npr. voćnjaci ili vinogradi) gdje postoji stalna opasnost od zanošenja (drifta) nedopuštenih kemijskih sredstava vjetrom.
- **Zajednička mehanizacija:** Korištenje istih prskalica ili kombajna na konvencionalnim i ekološkim površinama (npr. kroz usluge ili posudbu) bez prethodno provedenog i dokumentiranog detaljnog pranja i čišćenja opreme.

10. KAKO KONTROLA IZGLEDA?

Službena kontrola na Vašem gospodarstvu odvija se kroz strukturirani i predvidivi protokol. Pripremite se za sljedeći tijek nadzora:

1. **Pregled dokumentacije:** Kontrolor započinje rad u uredu ili za stolom gospodarstva. Pregledavaju se ugovori, rješenja, važeći certifikati, unutrašnje knjige evidencija i kompletni računi (ulazni i izlazni).
2. **Obilazak gospodarstva i proizvodnih površina:** Terenski pregled svih prijavljenih ARKOD parcela, kontrola plodoreda, stanja usjeva, voćnjaka, pašnjaka te stanja i higijene u stajama.
3. **Pregled skladišta i pogona:** Kontrola uvjeta skladištenja sirovina, repromaterijala (provjera ima li nedopuštenih sredstava u prostorijama) te skladištenja gotovih proizvoda i njihove ambalaže.
4. **Uzorkovanje (po potrebi):** Ako postoji sumnja na korištenje nedopuštenih sredstava, prijava ili ako je gospodarstvo ušlo u obvezni postotak nasumičnog uzorkovanja, kontrolor uzima uzorke zelenog lista, ploda ili tla radi laboratorijske analize na ostatke (rezidue) pesticida.

Istaknuto pravilo:

Zapamtite, kontrolor najčešće odabire jedan proizvod iz skladišta ili s računa te prati njegov put kroz cijeli sustav sljedivosti – od prodaje, preko skladištenja i proizvodnje, pa sve do podrijetla sjemena ili sadnog materijala.

11. NESUKLADNOSTI I MJERE

Kada kontrolno tijelo ili inspekcija utvrde odstupanje od propisanih pravila, ono se klasificira kao nesukladnost.

- **Što je nesukladnost?** Svako nepoštivanje odredbi Uredbe (EU) 2018/848 i nacionalnih propisa (bilo administrativno ili izravno na terenu).
- **Kako se procjenjuje?** Nesukladnosti se procjenjuju s obzirom na tri ključna elementa: težinu propusta, trajanje i namjeru/opseg uočenog nedostatka. Dije se na manje (zanemarive), veće i kritične.

- **Koje mjere mogu uslijediti?** Ovisno o utvrđenom stupnju, kontrolno tijelo određuje jasne korektivne mjere s rokovima otklanjanja. Mjere mogu uključivati:
 - Nalozi za ispravak dokumentacije u određenom roku.
 - Zabrana označavanja i stavljanja proizvoda na tržište s ekološkim oznakama (proizvod gubi eko-status i prodaje se kao konvencionalni).
 - Privremeno ili trajno isključenje cijelog gospodarstva iz sustava ekološke proizvodnje.
 - Financijske korekcije i povrat ostvarenih potpora prema APPRRR-u.

ZAKLJUČAK

Ekološka proizvodnja zahtijeva transparentnost, a redovita kontrola potvrda je vašeg truda i usklađenosti s visokim standardima zaštite okoliša.

Uredne evidencije preduvjet su za miran prolazak kroz nadzor i ostvarivanje potpora u okviru **Intervencije 70.04. "Ekološki uzgoj"** (Strateški plan ZPP-a).

Za sva dodatna pojašnjenja, naši specijalizirani savjetnici stoje vam na raspolaganju – kontakte po županijama potražite u adresaru na službenim stranicama Uprave za stručnu podršku razvoju poljoprivrede.



KONTROLNA LISTA - Spremnost za kontrolu

Prije dolaska kontrolora označite kvačicom svaku stavku koju ste uspješno pripremili:

1. DOKUMENTACIJA I UGOVORI

- ☐ Imamo važeći ekološki certifikat, izdan od ovlaštenog kontrolnog tijela.
- ☐ Ugovor s ovlaštenim kontrolnim tijelom je potpisan i ažuran.
- ☐ Posjedujemo najnovije ARKOD podatke usklađene sa stanjem na terenu.
- ☐ Sva dokumentacija i računi iz prethodnih godina su arhivirani i čuvaju se (obveza čuvanja je minimalno 5 godina).

2. DOKUMENTACIJA O PROIZVODNJI

- ☐ Evidencija biljne proizvodnje (sjetva/sadnja) je ažurirana do današnjeg dana.
- ☐ U dnevniku gnojidbe i zaštite upisani su puni, točni trgovački nazivi svih sredstava.
- ☐ Za svako neekološko sjeme imamo službeno odobrenje izdano prije sjetve.
- ☐ U stočarstvu su upisani datumi početka i završetka ispaše na ARKOD parcelama.
- ☐ Evidencije o liječenju životinja se uredno vode, a veterinarska dokumentacija i računi za primijenjene veterinarsko-medicinske proizvode dostupni su tijekom kontrole.

3. FINACIJSKA I PRATEĆA DOKUMENTACIJA

- ☐ Imamo račune za sve kupljene inpute (sjeme, gnojiva, zaštitna sredstva).
- ☐ Za sva kupljena gnojiva i poboljšivače tla posjedujemo certifikate/ deklaracije dobavljača koji potvrđuju dopuštenost u eko-proizvodnji.
- ☐ Svi računi za prodane proizvode (ili popratne otpremnice) su kronološki složeni i prate isporučene količine.

4. STANJE U SKLADIŠTU I NA PARCELAMA

- ☐ Svi ekološki proizvodi u skladištu su jasno odvojeni od konvencionalnih i označeni.
- ☐ Skladištene serije/LOT-ovi u preradi imaju jasne identifikacijske oznake sljedivosti.
- ☐ U prostorijama gospodarstva i skladištima nema pohranjenih nikakvih nedopuštenih tvari (kemijskih gnojiva, zabranjenih pesticida).
- ☐ Na terenu su uočljivi zaštitni pojasevi prema površinama sa konvencionalnim uzgojem.
- ☐ Mehanizacija (posebno prskalice i rasipači gnojiva) je očišćena i oprana nakon eventualnog rada na konvencionalnim površinama.

5. AMBALAŽA I OZNAČAVANJE PROIZVODA

- ☐ Eko-znak EU (list sa zvjezdicama) na našoj ambalaži izrađen je u službenim zelenim tonovima i ispravnim omjerima.
- ☐ Na deklaraciji se nalazi točan kodni broj našeg kontrolnog tijela (npr. HR-EKO-XXX).
- ☐ Jasno je istaknuto podrijetlo sirovina (npr. Hrvatska poljoprivreda).
- ☐ Svi gotovi proizvodi koji nose eko-znak sadrže najmanje 95 % ekoloških sastojaka poljoprivrednog podrijetla.

Pripremili:

Radna grupa za ekološku poljoprivredu

Ljubica Magdić, mag. ing. agr.,

Snježana Pešut - Pilon, dipl. ing. agr.



Uprava za stručnu podršku razvoju poljoprivrede
savjetodavna.mps.hr

Zagreb, lipanj 2026.